

PROJEKT & KULTUR

nr. 98 --- maj 2009

issn. 0901-8824

GENVEJ TIL UDVIKLING

www.gtu.dk

Skowvej 24, 9510 Arden. Tlf.: 9856 2994. gtu_sekr@hotmail.com
Medlem af Den Internationale Emmaus-Bevægelse

Velkommen til Projekt & Kultur nr. 98!

Projekt & Kultur udgives af Genvej til Udvikling (GtU), tlf. - og fax-nr. 98 56 29 94
gtu_sekr@hotmail.com - www.gtu.dk

Gironummer: reg.nr. 1551, kontonr. 630-0804.
 Fra udlandet sender man til IBAN-nr.
 DK6030000006300804.

Ansvarlig over for presseloven er formand Per Adelhart Christensen. Hvor intet andet angives, er teksten af Jørgen Olsen.

Indlæg til Projekt og Kultur nr. 99 skal være os i hænde tirsdag den **19. maj 2009**. Projekt & Kultur trykkes på Huset i Århus i 240 eks. Redaktionen ønsker at fremme bladets formidling og opfordrer til eftertryk med kildeangivelse.

Vi skal beklage, at årets første Projekt & Kultur først kommer i maj. Det hænger bl.a. sammen med, at vi – på grund af portogrænser – har indført en praksis, således at et af årets numre er på 32 sider og de øvrige numre på 16 sider.

Dette nummer indeholder:

3 – 5: Invitationer, møder, organisatorisk, varerepræsentationer mv.

6 – 9: **Emmaus**

– Thyge Christensen og Isabelle Grignon skriver om Genvej til Udviklings modernetværk.

10: **En beretning om frivillige og lønnede arbejdere** – om Terre-Gruppen i Belgien – af Salvatore Vetro og Raphaël Ernst, oversat af Dorte Lindahl.

11 – 13: **Om Terre-Gruppen – samtale med formand William Wauters den Yngre** – interviewet af Geneviève Godard, oversat af Kate Nielsen.

14 – 15: **Envie Benin – en pragmatisk tilgang til oplæring og integration af unge uden skolegang** – af Franck Ahouadi, oversat af Kate Nielsen.

16 – 17: **Der er stadig slaver i det nordlige Mali** – af IRIN, FN's nyhedstjeneste, oversat af Birgit Vanghaug.

18 – 19: **Niger – køkkenhaver for handicappede slår rødder i ørkenen** – af IRIN, FN's nyhedstjeneste, oversat af Dorte Lindahl.

20 – 26: **Støtte til Dialogturisme i Niger** – tekst og billeder af Isabelle Grignon.

27 – 31: **Kooperativet i Amataltal** – af Karl-G. Prasse.

Billedet på forsiden er taget af Poul Kruse i november 2008 og viser to piger ved pumpen foran den tosprogede skole, Karl-G. Prasse - skolen i Amataltal, Niger

Billedet på bagsiden er taget af Isabelle Grignon i december 2005, da hun besøgte Amataltal. En af kooperativets hyrder byder gæsten fra GtU på frisk mælk. Kalabassen er typisk for fulbeerne med hensyn til udsmykning. Låget er dog ikke af fulbé-tradition; men farvekanten er.

Tak til alle, som har sendt kontingent, abonnementsbetaling og/eller projektbidrag siden sidst! Vi er for tiden 186 medlemmer. I dette tal er ikke medregnet personer og husstande, som mangler at betale for 2008. Til alle, der mangler at betale for 2009 eller for 2008 + 2009, er der hæftet et indbetalingskort på side 3.

Den samlede støtte til Kooperativet i Amataltal er i skrivende stund 7.358.930 kr. Af dette beløb er 1.252.013 kr. fra andre givere end Danida. I de 7.358.930 kr. ses bort fra Danida-bevillingen på 6.500.000 til den aktuelle fase 3 i projektet.

Spændende møde i Århus:

Mit tuaregiske modersmål

Oplægsholder: Sprogforsker Elghamis Ramada fra den tuaregiske afdeling af Det Nationale Institut for Dokumentation, Forskning og Anvendt Pædagogik, Niamey, Niger, Vestafrika.

Tid: Mandag den 18. maj kl. 19.00.

Sted: U-Huset, Klosterport 4C, Århus C.

Arrangører: Uddannelsesnetværket, Ibis, Ghana Venskabsgrupperne, Venskabsforeningen Danmark – Burkina Faso og Genvej til Udvikling.

Det bliver ofte sagt, at når sprog forsvinder, går viden tabt, hvilket er et godt argument for at holde liv i sprog ved f. eks. at alfabetisere. Hvilken specifik viden og inspiration har netop det tuaregiske sprog at tilbyde verden som helhed? Har alfabetiseringen af tuaregerne indflydelse - og i så fald hvilken - på relationerne mellem tuaregerne og myndighederne og mellem tuaregerne og andre folkeslag? Hvad er den statslige politik omkring tuaregisk og andre modersmål i Niger?

Elghamis Ramada er inviteret til Århus af Genvej til Udvikling, som sørger for tolkning mellem fransk og dansk.

Couleur Café i København:

En af mange traditioner i Genvej til Udvikling er deltagelse med en salgsbod i Couleur Café i Fælledparken i København.

Det gør vi også i år – søndag den 7. juni kl. 12-18. Du kan læse mere om arrangementet som helhed på www.couleurcafe.dk

Indkaldelse til generalforsamling

Vi satser på også i år at udsende det sidste nummer før generalforsamlingen 14 dage før dennes afholdelse, som vedtægterne foreskriver.

Skulle der komme noget i vejen, tager vi med disse linier højde for det ved at oplyse tid, sted og dagsorden, således at varslet kan betragtes som værende overholdt:

Vi mødes hos **Jens Elgaard Madsen, Lykkensdalsvej 159, Brabrand**, søndag den **21. juni 2009** kl. 13 til 18.

Dagsorden ifølge vedtægterne:

- 1) Valg af dirigent.
- 2) Beretning.
- 3) Forelæggelse og godkendelse af det reviderede regnskab.
- 4) Behandling af indkomne forslag.
- 5) Fastsættelse af det årlige kontingent.
- 6) Planer for det kommende år.
- 7) Valg af bestyrelse, bestyrelsessuppleanter og revisor.
- 8) Eventuelt.

En udvidet indkaldelse forventes i Projekt & Kultur nr. 99.

Strukturen i Genvej til Udvikling

På et medlemsmøde den 22. februar besluttedes det at supplere bestyrelsen og dennes suppleanter med tre arbejdsgrupper, som er åbne for alle medlemmer.

I denne anledning følger her en oversigt over bestyrelsen og suppleanter samt de foreløbigt tilmeldte til hver af arbejdsgrupperne:

Bestyrelse:

Formand og kasserer: Økonom, souschef i Randers Kommune Per Adelhart Christensen.

Næstformand: Landbrugstekniker Jørn Kirkegaard.

Sekretær: Biolog Jens Elgaard Madsen.

Bestyrelsesmedlemmer:

Biolog Isabelle Grignon.

Arbejdsmand Arne Hansen.

1. *suppleant:* Konsulent Katrine Krogh Balslev.

2. *suppleant:* Erhvervskonsulent Leif Haarbo Nielsen.

Arbejdsgruppen vedr. samarbejdet med Initiatives & Actions om projekter i regionerne Diffa og Zinder, Niger:

Tovholder:

Bestyrelsesmedlem, biolog Isabelle Grignon, Rungstedplads 17, 2tv, 2200 København N., tlf. 36 91 62 34 og 29 45 34 45

igrignon@hotmail.com

(fortsættes side 4)

Strukturen i Genvej til Udvikling

(fortsat fra side 3)

Øvrige medlemmer:

Konsulent Katrine Krogh Balslev.
Bestyrelsessekretær, biolog Jens Elgaard Madsen.
Konsulent Ingrid Nyström.
Lektor emeritus Per Christian Hougen.

Arbejdsgruppen vedr. samarbejdet med Kooperativet i Amataltal om projekter i region Agadez, Niger:

Tovholder: Koordinator Jørgen Olsen, Skovvej
24, 9510 Arden, tlf. 98 56 29 94
gtu_sekr@hotmail.com

Øvrige medlemmer:

Lektor emeritus Karl-G. Prasse.
Konsulent Ingrid Nyström.
Pensioneret højskolelærer Poul Kruse.
Bestyrelsessekretær, biolog Jens Elgaard Madsen.
Bestyrelsesmedlem, biolog Isabelle Grignon.
Næstformand, landbrugstekniker Jørn Kirkegaard.

Arbejdsgruppen vedr. medlemskabet af Emmaus International:

Tovholder: Formand Per Adelhart Christensen,
Søren Møllers Gade 24, 3., 8900 Randers, tlf. 26
39 82 09 og 89 15 12 13 pac@randers.dk

Øvrige medlemmer:

Forfatter Thyge Christensen.
Konsulent i organisation og ledelse Jesper Olsen.
HR Chef Maria Ammitzbøll.
Koordinator Jørgen Olsen.

Vi henviser til

www.gtu.dk/bestyrelse_arbejdsgrupper_sekretariat.htm for de adresser og telefonnumre, der ikke er blevet plads til i denne oversigt.

Varer kan købes

Hvis man går ind på
www.gtu.dk/vareoversigt.htm,
finder man engrospriserne – ekskl.
fragtomkostninger – på hver varetype fra
Kooperativet i Amataltal.
Vi kan også sende varer til private – efter
nærmere forhandling.

Fire forskellige slags håndværksprodukter fra
Kooperativet i Amataltal:

- båtaskrin af huder og mavesække fra køer
og kameler
- træskeer
- sølvfingerringe
- læderpunge.

Elektronisk Projekt & Kultur

Fra og med nr. 91 kan Projekt & Kultur ses på www.gtu.dk/tidsskriftet_projekt_og_kultur.htm

– i pdf-versioner og med farvebilleder.

Mange artikler, både fra disse numre og fra ældre numre, er endvidere anbragt i samme afsnit efter en emneopdeling.

Som medlem eller abonnent har du ret til at modtage papirudgaven af bladet; men det er også din ret at melde fra og nøjes med Internet-versionen. Hvis du gør dette, får du en e-mail tilsendt med pdf-versionen.

14. - 19. august 2009: Vestafrikansk marked i Århus

Genvej til Udvikling satser på at deltage i arrangementet, og vi omtaler det også på side 26 i forbindelse med artiklen om dialogturisme.

Markedet kommer til at foregå på arealet i og omkring Musikhuset i Århus.

Du kan finde generelle oplysninger om markedet på www.dialog09.dk

Mødedeltagelser og udstillinger

16. januar i Hobro:

Jørgen Olsen var til reception i anledning af, at Skoda-bilforhandleren var flyttet til nye og større lokaler. Jørgen Olsen forærede forhandleren et båtaskrin fra Kooperativet i Amaltal.

En Skoda Felicia fra det pågældende firma er det hyppigst anvendte transportmiddel, når aktive GtU-medlemmer fra Jylland drager til medlemsmøde, reception eller generalforsamling på Fyn eller på Sjælland.

2. februar i København:

Marianne Dithmer og Isabelle Grignon blev interviewet af konsulent Bettina Ringsing omkring GtU's erfaringer med Uddannelses-netværket med henblik på en evaluering af netværkets effekt og betydning for medlemmerne. Til evalueringen blev metoden "Most Significant Change"¹ anvendt.

5. februar i København:

Marianne Dithmer var til konference hos Danida med overskriften "Fremtidens kommunikation om fattigdom og udvikling".

22. februar i Roskilde:

Medlemsmøde i GtU med deltagelse af M. Cecilia Castro-Becker, Inger Mondrup, Isabelle Grignon, Katrine Krogh Balslev, Karl-G. Prasse, Per Christian Hougen, Jørgen Olsen, Arne Hansen, Jens Elgaard Madsen og Per Adelhart Christensen.

Varesalg: 636 kr.

7. marts i Arden:

Jørgen Olsen var til reception i anledning af Arden Billardklubs 40 års jubilæum. Jørgen Olsen forærede klubben et båtaskrin fra Kooperativet i Amaltal.

7. – 8. marts i Århus:

Kate Nielsen deltog i weekend-seminar, "Fra idé til projekt", hos Projektrådgivningen.

9. marts i København:

Isabelle Grignon deltog i møde vedr. det vestafrikanske kulturarrangement i Århus, som er omtalt andetsteds på indeværende side.

18. marts i København:

Kate Nielsen deltog i fyraftensmøde, "Andre støtteformer", hos Projektrådgivningen.

21. marts i København:

Marianne Dithmer deltog i Uddannelsesnetværkets årsmøde.

27. marts i København:

Marianne Dithmer deltog i reception hos Mellemfolkeligt Samvirke i anledning af MS's flytning til nye lokaler på Fælledvej 12 på Nørrebro.

Marianne forærede MS et båtaskrin fra Kooperativet i Amaltal.

28. marts i København:

Kate Nielsen deltog i fyraftensmøde, "Børn og unge i NGO-projekter", hos Projektrådgivningen.

27. april i Århus:

Jens Elgaard Madsen deltog i møde vedr. det vestafrikanske kulturarrangement, som er omtalt andetsteds på indeværende side.

2. maj i København:

Arne Hansen og Jørgen Olsen deltog for GtU i repræsentantskabsmøde i FN-forbundet.

Varesalg: 331 kr.

¹ er engelsk og betyder "den tydeligste forandring".

Emmaus

- af Thyge Christensen
thygechristensen@tdcadsl.dk

At tage det gamle frem igen

De fleste har prøvet at tage en bog, der for længe siden har betydet noget for en, og genlæse den med tanken: Holder den? Og ganske mange har erkendt, at noget, der engang var værdifuldt, nu virker naivt eller i det mindste forældet. Tiden har forandret sig. Vi har selv forandret os.

For nogle måneder siden fandt jeg den bog, der i 1967 førte til, at jeg startede min Emmaus-erfaring i en klunserlejr i Italien: Boris Simons "Abbé Pierre og Klunserne i Paris".

Oversætteren var Grete Lauritzen, og hun fortalte en gang, at forlaget Lohse kun accepterede at udgive bogen på betingelse af, at hun ville frasige sig honorar for oversættelsen. De mente ikke, der var meget salg i den. En del år senere blev det nævnt i forbindelse med et jubilæum i forlaget, at bogen var deres mest solgte overhovedet.

I de følgende uger blev min godnatlæsning præget af bøger om Emmaus, gamle hæfter fra min egen klunsertid m.m. Og tanken om at formidle noget af stoffet bed sig fast.

Samtidig er denne artikel ment som en opfordring til andre om at forevige nogle tanker, minder og erindringer på papir her i bladet. Jeg har også lavet en Facebook-profil og håber, at jeg en dag kan lave en Emmaus-gruppe i det forum.

I første omgang vil jeg citere noget om Emmaus-Bevægelsens grundlag fra en interviewbog med titlen: Du *må* elske. Ganske som i denne titel er kursiveringerne i citatet herunder forlagets, ikke mine. De er med til at understrege, at et vigtigt begreb for forståelsen af Emmaus-Bevægelsens værdier er ligeværdighed.

Hele det følgende afsnit er citat.

Begyndelsen

Den første var én, der havde forsøgt at begå selvmord. – Han var morder. 20 år tidligere havde han slået sin far ihjel i et øjeblikks fortvivlet vrede. Da han efter 20 års straffearbejde blev benådet, kom han tilbage til familien, som afviste ham - og så prøvede han at tage livet af sig. Man hentede mig, for at jeg skulle hjælpe. Da jeg talte til ham, kunne jeg godt se, at han slet ikke hørte efter. Han havde kun en eneste tanke i hovedet, at begå selvmord.

Da blev Emmaus-Bevægelsen til; for uden at vide det, uden at det var overvejet, endsige planlagt, gjorde jeg det modsatte af velgørenhed, for nu at sige det på den måde.

I stedet for at sige: "Du er ulykkelig, jeg vil give dig et sted at bo, et arbejde, penge", fik omstændighederne mig til at sige lige det modsatte. Det eneste, jeg med sandhed kunne sige til ham, var:

"Du er frygtelig ulykkelig, og jeg har intet at give dig. Min families formue har jeg givet afkald på. I dag har jeg min indtægt som parlamentsmedlem, så jeg er ikke fattig. Men jeg sidder i stor gæld, fordi alle pengene, endnu før de er tjent ind, er brugt til at sætte huset i stand og tage imod alle de nødstedte mennesker, som har behov for det. Kom og se, hvordan jeg bor, det er ikke langt herfra! Min tid går med arbejdet i parlamentet, min valgkreds i Lorraine, og med indretningen af vandrerrhjemmet. Jeg er så træt og kan slet ikke overkomme at besvare så mange henvendelser. Men du, som ønsker at dø, er ikke bundet af nogen ting, så kunne du ikke tænke dig at give mig en håndsrekning for at hjælpe de andre?" Det var sådan, Emmaus startede.

Denne mands, Georges', ansigtsudtryk skiftede karakter. Han tænkte ved sig selv: "Hvis jeg nu siger ja, vil der sikkert om kort tid, når vi sammen har udført et godt stykke arbejde, være nogle mennesker, nogle drenge, som vil takke mig, når jeg går hen ad gaden, - jeg, en morder, en tidligere

straffefange, som lige har forsøgt at tage livet af sig..." - og han fulgte med.

Hvis dette en dag skulle blive glemt, eksisterer Emmaus ikke længere. Emmaus står frem for alt for dette: at sige til den, der føler sig overflødig, og ikke længere mener, han kan bruges til noget: "Jeg har intet at tilbyde dig ud over mit venskab og så min bøn til dig om at tage del i mine anstrengelser for sammen at hjælpe andre."

Da denne første Emmaus-kammerat efter talrige års samarbejde døde, gentog han den samme sætning for mig, som han havde sagt til mig den første dag:

"Uanset hvad du havde givet mig, ville jeg igen have forsøgt at begå selvmord, for det, som jeg savnede, var ikke blot noget at leve af, men noget at leve for."

Næstekærlighed

Abbé Pierre var syv år, mente han uden at være helt sikker, da han en dag havde kastet mistanken på en af sine brødre for noget, han selv havde gjort, og som straf havde hans forældre forbudt ham at tage med til en fest. Da hans søskende efter festen overstrømmende fortalte om, hvad de havde oplevet, havde han svaret: "Hvad kommer det mig ved? Jeg var der jo ikke."

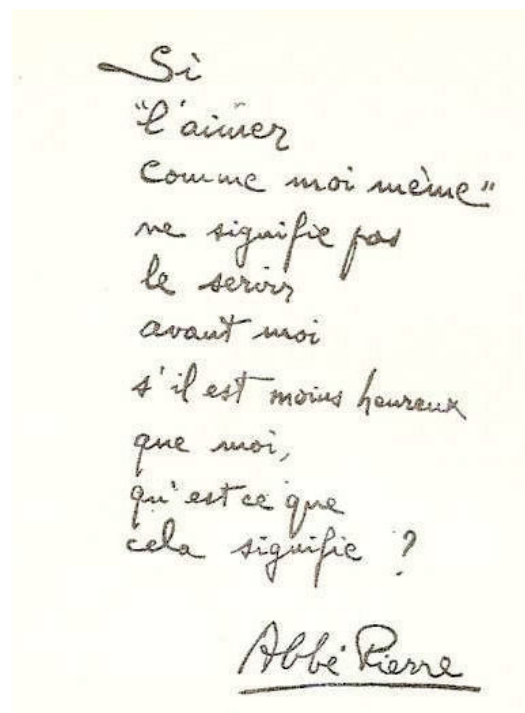
Ligeledes i bogen¹ "Du må elske" fortæller Abbé Pierre om sin fars reaktion på denne holdning:

"Min fars lidelse i dette øjeblik kan jeg ikke glemme. Han straffede mig ikke, han skældte mig ikke ud; men han betroede mig noget, som lå dybt i ham: han var ulykkelig, fordi jeg ikke var en kærlig dreng. Dermed forsvandt fristelsen til selvtilstrækkelighed, som jeg ellers havde fundet så stort behag i, fuldstændig i mig."

Den sætning, Abbé Pierre ikke siden kunne glemme, var:

"Du er altså ikke lykkelig, når de andre er det?"

Årtier siden formulerede han sin erfaring således, idet citatet er scannet fra Boris Simons bog²:

I min oversættelse:

Hvis det "at elske min næste som mig selv" ikke betyder at hjælpe ham før mig, hvis han er mindre lykkelig end jeg, hvad betyder det så?

(fortsættes side 8)

¹ Abbé Pierre: Du må elske ved Bernard Chevallier, Rhodos, 1981

² Boris Simon: Abbé Pierre og Klunserne i Paris, Lohse, 6. oplag, 1967.

(fortsat fra side 7)

Emmaus – Noter om begyndelsen

1912	Abbé Pierre fødes den 12. august som Henri Grouès i en rig familie i Lyon.
1931	Giver sin arv til velgørende formål og går ind i kapucinerordenen.
1942-44	Aktiv i den franske modstandsbevægelse.
1945-51	Parlamentsmedlem.
1949-54	Grundlæggelse af de første Emmaus-samfund og aktioner til fordel for husvilde.
1954	”Opstand” mod de husvildes vilkår. Emmaus’ sociale boligselskab grundlægges.

Værdidebat – mere om Emmaus

- af Isabelle Grignon.

Rødder

Genvej til Udvikling er udsprunget af Emmaus-Bevægelsen, som er udsprunget af Abbé Pierres møde med Georges og de boligløse. Sidste år³ indledte GtU en værdidebat i anledning af GtU’s 30 års jubilæum. Vi vil sætte ord på hvem vi er, hvad det er vi vil sammen, og hvad det har med Abbé Pierre og Emmaus-Bevægelsen at gøre.

Hvorfor bliver det franske ikon ved med at inspirere os? Hvordan hænger det sammen med GtU’s oprindelse? Afspejler det sig i vores valg af samarbejdspartner og i vores måde at arbejde på? Det var nogle af de spørgsmål, vi stillede os selv.

Vi identificerede nogle værdier, der i vores øjne kendetegner Emmaus-Bevægelsen og Abbé Pierres arbejde: Ligeværdighed, den anden fortjener min respekt uanset hvem han er; det inklusive menneskesyn, ikke ynke den jeg vil hjælpe, men inddrage ham i et for ham meningsfyldt arbejde; genbrugstanken, nøjsomhed i stedet for overforbrugskulturen osv.

Værdidiskussioner skrider ikke just systematisk frem, tværtimod – og heldigvis! For meningen med en sådan ransagning af sindet er netop, at få det ordløse frem i lyset og se om det stadigvæk giver god mening. Vi blev ved det første værdidebat-møde enige om at forsætte vor diskussion på de kommende medlemsmøder året

igennem. Her præsenteres nogle elementer fra sidste møde den 22. februar i Roskilde – samt et personligt bidrag. Diskussionen og refleksionen vil blive fulgt op i senere numre af Projekt & Kultur.

Genbrug ja tak – også af mennesker!

”Det menneskelige og materielle affald samarbejder i de traditionelle Emmaus-samfund,” fastslog Jørgen på mødet – og fik os alle til at le med den fortættede formulering.

Mange forbinder Abbé Pierre og Emmaus-Bevægelsen med genbrugstanke og genbrugsaktiviteter. At GtU’s genbrugsarbejde indskrænker sig til genbrug af kuverter og forsendelse af tøj m.m. til Amataltal, kan ikke mindst forklares, mener Jørgen, med at klunserarbejdet kræver lagerplads og 5-10 aktive medlemmer på samme lokalitet, hvor GtU er præget af geografisk spredning af de aktive.

Men i sin oprindelse var Emmaus-Bevægelsen ikke udtryk for en holdning over for vor forbrugs-kultur. Genbrugstanken hos Emmaus opstod mere som en pragmatisk løsning på et konkret behov: at skaffe penge til at bygge huse for. Hvis der var noget, de boligløse, Abbé Pierre samarbejdede med, var gode til, så var det at omsætte affald til penge. Og de beviste over for Abbé Pierre, at det var en hurtigere måde at gøre det på end at ”gå tiggergang” (samle penge ind), som han gjorde.

³ Projekt & Kultur nr. 95, maj 2008.

Derved viste de også, at de havde nogle kompetencer – de, som det omgivende samfund ellers havde kasseret. De kunne igennem genbrugsaktiviteter udnytte deres knowhow til at skabe værdi. Samtidigt bidrog arbejdet til at skabe et fællesskab. Genbrug af mennesker, kunne man kalde det.

Retten til at leve

Eksklusion er et vigtigt tema hos Abbé Pierre – samfundets eksklusion af de svage. Med indignation som drivkraft har Abbé Pierre kæmpet på de svages vegne for ”retten til at leve”. Og det omfatter mere end at overleve: *at leve* er også *at have noget at leve for*. Sammenhæng, mening.

Formålet med oprettelsen af GtU var at skaffe penge til at hjælpe nogle meget fattige folk i Afrika til at hjælpe sig selv. Det skulle gøres ud fra principper som ligeværdighed, tillid og respekt, uden om den professionaliserede udviklingsverden og dens eksperter. Ved at oprette en forening kunne GtU-medlemmerne nemlig selv bestemme, hvordan det skulle gøres og over for hvem. Det gav mening.

Solidaritetsarbejdet kan være med til at genoprette den nødvendige sammenhæng i et menneskeliv, som et genstridigt arbejdsmarked måske har nedbrudt. Når ens cv ikke giver adgang til de jobs, man ønsker at have, så er det godt at man kan realisere sig selv igennem sit solidaritetsarbejde, og dér lære dét, man har brug for at lære. Jeg tror det er en stærk motivation for nogle af os.

Anti-magtkulturen

Jeg blev medlem af GtU i 2004. Det havde betydning for mig, at Abbé Pierre var en reference, da jeg valgte at melde mig ind i GtU. Selv om jeg ikke kendte meget til Abbé Pierre og klunserne, havde jeg sympati for denne ildsjæl, der formåede at skabe håb midt i elendigheden og udviste respekt over for samfundets bund. Hans inddragende måde at arbejde på, ud fra en ligeværdig opfattelse af den anden, gav dyb genklang i mit sind.

Det var også i overensstemmelse med den måde, jeg havde lært at arbejde på sammen med Ibis, da

jeg var projektansat hos en indianer-organisation i ecuadoriansk Amazonas. Som kooperant stod jeg nederst i projekt-hierarkiet, og dét havde jeg det godt med. Det var før begreber som facilitator og sokratisk dialog havde set dagens lys. Men det var klart de holdninger og attituder, der forventedes af kooperanten. Dengang var man knap begyndt at bruge et ord som *empati*; men man refererede til Søren Kierkegaard for at have sagt at, ”for at kunne hjælpe den anden, skal man først vide, hvad det er, den anden ved” – et godt udgangspunkt.

To år i Niger med Danida lærte mig, at ikke alle havde en kierkegaardsk holdning til det at hjælpe. Den kommunikationskultur, jeg oplevede i Niger, internt i Danida og ude i projekterne, var en katastrofe. Der blev ikke lyttet hverken til målgruppen (som ellers kaldes ”the beneficiaries”...) eller til projektets feltpersonale. Afrikanske samfund er hierarkiske, det er per definition de ældste, der træffer beslutningerne og ved hvad der er godt og skidt. Men når Danida opfører sig på samme autoritære måde, bliver det svært at se, hvordan der skal kunne skabes forandring.

På de små NGO’eres side

Min toårige kontrakt med Danida blev ikke forlænget. Jeg blev ikke spurgt, om jeg havde lyst til at fortsætte; men det havde jeg. Så jeg besluttede, at jeg heller ikke kunne bruge Danida. Og jeg valgte side: Jeg vil fortsætte mit samarbejde med små organisationer i Niger, organisationer som dem, GtU samarbejder med: kooperativet Amatal og NGO-I&A. Jeg blev aktiv i GtU for at have muligheden for at arbejde nedefra. Støtte unge fattige uuddannede mennesker, der trods alt har modet til at tro på sig selv og hinanden, midt i en frygtindgydende elendighed.

Mere værdidebat i næste nr. af P&K.

Har du noget på hjertet, opfordres du til at skrive, eller tage kontakt til Isabelle, som vil interviewe dig og skrive et oplæg sammen med dig.

Isabelle Grignon, Rungstedplads 17, 2tv,
2200 København N. tlf. 36 91 62 34 + 29 45
34 45, igrignon@hotmail.com

De følgende sider handler om den store belgiske organisation, Terre, som beskrives af nogle af de medarbejdere, der har været med i en lang årrække. Efterfølgende bringer vi en artikel fra Terre's kvartalsblad om et udviklingsprojekt i Benin, som drives af den internationale organisation, **Envie**.

Terre betyder "jord", forstået både som "jordkloden", "verden", "jordoverfladen".

Da Genvej til Udvikling (GtU) blev stiftet, som arbejdsgruppe i 1976 og som egentlig organisation i 1978, kom inspirationen fra mange forskellige medlemsorganisationer af den internationale Emmaus-bevægelse. Den organisation, der inspirerede mest til dannelsen af GtU, var Terre.

En beretning om frivillige og lønnede arbejdere

- af Salvatore Vetro og Raphaël Ernst, veteraner i Terre, Belgien
- oprindeligt offentliggjort i bladet *Journal Terre*, nr. 121, juni 2008
- oversat af Dorte Lindahl
- fodnoter af Jørgen Olsen.

Vi mindes Terre's store indsamlinger i 60'erne og 70'erne, alle disse venner, der om lørdagen mødte op og fik våde skjorter af nogle gange at fylde ti vogne med tøj på én dag. For eksempel samlede vi alene i regionen Flémelle-Grâce-Hollogne op til 1.000 frivillige på én dag. Kommunen stillede hele sin park af lastbiler til rådighed.

Disse frivillige – hovedsagelig ufaglærte – havde ingen penge at give, men tilbød deres arme, deres tid og en solid dosis mod og gavmildhed. Hvilken tilfredsstillelse, når man lukkede vognene efter en dags arbejde sammen! Aldrig har Terre fortjent så meget at gå under navnet af en folkelig oplevelse: Baronessen og minearbejderen arbejdede side om side for et fælles mål. Vi omsatte vores fritid til penge for at støtte projekter i de sydlige lande.

Den 1. maj 1980 startede vi vores Projekt Wallonien¹ som svar på det belgiske arbejdsløshedsproblem. På generalforsamlingen havde vi besluttet at professionalisere Terre's indsamlings- og genbrugsaktiviteter ved at aflønne de ansatte. I dag har næsten 300 fast arbejde i Terre-Gruppen, der har oplevet stor vækst.

Har man af den grund tabt solidaritetsfølelsen fra 70'erne? Efter snart 30 år med Projekt Wallonien kan vi fastslå, at gruppen har dyrket den kollektive ledelse og åbnet sine døre for en hel del arbejdere med få forudsætninger.²

En del af udbyttet er fortsat tiltænkt projekter i Syd, og ingen af pengene i Terre's forskellige selskaber tilhører nogen som helst defineret enkeltperson. Penge er forblevet et redskab blandt andre redskaber, og alle de ansatte – herunder de ansvarlige – har kun brugsret til pengene og retten til at indkræve de lønninger, der svarer til deres arbejde.

Ingen kan hævde at være aktionær og endnu mindre ejer af gruppen. Denne neutralitet i forhold til penge, som vi har kunnet organisere takket være en dobbelt struktur som "forening" og som "selskab med et socialt hensigtsprincip", er formentlig en af nøglerne til vores succes. Når der er klare linier omkring penge, får den demokratiske ledelse sin fulde betydning: man lytter til dig for det, du er, og ikke for, hvad du har i lommen.

Til slut, hvad enten den blev sammensat af frivillige i begyndelsen eller af lønnede i dag, så er det altid generalforsamlingen af de ansatte i Terre, der bestemmer retningen for gruppens aktiviteter og bestemmer dens fremtid.

Og som herrer i eget hus bliver det ikke i morgen, at arbejderne hos Terre beslutter at berøve sig deres eget særlige præg på grund af noget med penge!

¹ den fransksprogede del af Belgien.

² En tredjedel af Terre's ansatte er mennesker med handicaps og/eller sociale problemer.

Om **Terre-gruppen**

samtale med William Wauters, formand og administrativ ansvarlig

- interviewet af Geneviève Godard
- oprindelig offentliggjort i bladet *Journal Terre*, nr. 122, efteråret 2008
- oversat af Kate Nielsen
- fodnoter af Kate Nielsen og Jørgen Olsen.

Når Terre samler ind i gade efter gade, sendes der nogle dage før en plasticsæk ind ad brevsprækkerne, en sæk, som også tjener som løbeseddel med tekst. På selve dagen kører Terre's lastbiler gennem gaderne og håber, at rigtig mange har fyldt sækkene og lagt dem ud
(foto: Terre-Gruppen)

Hvad er historien bag Terre-Gruppen, og hvad gav anledning til dens oprettelse?

Det hele begyndte med en gruppe personer der efter krigen ville hjælpe folk der befandt sig i en svær situation, fx ved at reparere tage eller distribuere kul.

Efterhånden som forholdene i Belgien forbedrede sig, var behovet for hjælp knapt så stort.

Gruppen besluttede at fortsætte sit arbejde ved at fokusere på andre personer med behov for hjælp. Det er sådan, at Terre blev skabt. Navnet Terre kom først senere; men det var disse personer, der besluttede sig for at udvikle projekter.

En skoleklasse besøger Terre's arbejdslokaler
(fotos: Terre-Gruppen)

Udgangspunktet var forestillingen om, at det gik fremad for Belgien som følge af den industrielle genopblomstring. De konstaterede, at så længe den industrielle sektor fungerede, så løste det ene problem sig efter det andet.

De første projekter i Syd blev derfor udviklet på basis af en industriel model. For at kunne finansiere projekter organiserede man ca. ti gange årligt forskellige indsamlinger af tøj, papir og ikke-jernholdige metaller.

Under disse indsamlinger blev hundredvis af frivillige mobiliseret, og de indsamlede tonsvis af alverdens genbrugsting. Dengang blev det indsamlede solgt på stedet, og på den måde kunne man finansiere projekterne.

Mine første erindringer om Terre går helt tilbage, til dengang jeg var en lille knægt, jeg har været mellem 6 og 10 år. Jeg mindes disse uendelig lange aftener hvor min far³ diskuterede med folk der kom forbi hver dag fordi de ville "lave om på verden"... Jeg var for ung til at forstå hvad de talte om; men jeg nød at være i køkkenet og lytte til samtalerne.

(fortsættes side 12)

³ William Wauters's far (1926 – 1994), som også hed William Wauters, var stifter af Terre-Gruppen.

Om Terre-gruppen

(fortsat fra side 11)

William Wauters den Yngre
(foto: Quentin Mortier)

Hvordan er Terre-Gruppen organiseret?

Jeg foretrækker at beskrive den ideelle organisering, sådan som det helst skulle være. Jeg vil beskrive det ganske enkelt:

En gruppe personer slår sig sammen for at arbejde mod at opnå et fælles mål. For at opnå dette ideal har vi implementeret en form for organisering, der kaldes "deltagerorienteret forvaltning". Denne organisering skal bygges op kontinuerligt.

Jeg er godt klar over, at man stadigvæk i dag er langt fra en sådan ideel organisering baseret på en deltagerorienteret forvaltning. I jo større udstrækning det vil lykkes, desto stærkere vil Terre-Gruppen blive, og desto mere vil vi kunne bidrage til at skabe en alternativ form for økonomi, og dermed bevæge os væk fra det som jeg kalder "den utæmmede kapitalistiske verden".

En deltagerorienteret forvaltning indebærer, at alle beslutninger træffes i fællesskab.

I en virksomhed, der bygger på princippet om "den utæmmede kapitalisme", er arbejderne ikke inddraget, eller hvis de er det, så er det kun ganske overfladisk. Det eneste mål for disse virksomheder er at betale aktionærerne.

Terre's mål er derimod, at alle arbejdere tjener deres levebrød på en fornuftig vis og på langt sigt. Alle emner kan diskuteres i fællesskab, hvad enten det drejer sig om driftsmæssige, strategiske eller filosofiske spørgsmål.

Lad os bare tage et driftsmæssigt eksempel: I de genbrugsbutikker hvor vi sælger brugt tøj, kræver det en ekstra indsats, når vi skal have en ny kollektion ved hver sæson. I årevis ventede sælgerne med at begynde på dette arbejde til efter lukketid og frem til midnat, eller måske til klokken to om natten.

Så diskuterede man problemet på et møde, og det blev besluttet i fællesskab, at sælgerne fremover skulle udskifte kollektionen i løbet af den otte timers lange arbejdsdag. Det har haft en positiv indflydelse både på arbejdets kvalitet og effektivitet.

Man kan så begynde at diskutere mere grundlæggende forhold, som for eksempel lønpolitik, der skal drøftes på generalforsamlingen. Jeg tror ikke, at multinationale virksomheder har lønpolitik på dagsorden på deres generalforsamlinger.

På hvilken måde adskiller Terre-Gruppen sig fra en almindelig virksomhed? Og hvad er Terre-Gruppens styrker og svagheder?

Der er ingen svagheder, kun styrker! Uanset hvilken organisering en virksomhed har, vil det medføre et tab, såfremt individuelle særinteresser får fortrinsret.

Det er logik, at når én individuel interesse tilgodeses, mens hundredvis eller tusindvis af andre interesser overses, så fungerer virksomheden ikke optimalt.

Generalforsamling hos Terre
(foto: Quentin Mortier)

Mange har konstateret, at det uhemmede kapitalistiske system medfører problemer. De militante kommunistiske grupper har villet skabe en revolution ved at anbringe bomber.

Men de ramte ikke deres mål; for med globaliseringen er det blevet sværere at identificere beslutningstagerne.

De var endda skyld i at civile mistede livet, hvilket er fuldstændigt uacceptabelt. Hvis vi har den nødvendige viljestyrke, kan vi ændre på tingenes tilstand mere grundlæggende og uden at ty til vold.

Vi skylder os selv at skabe et helt andet grundlag i håb om at dette projekt med tiden vil blive mindst lige så betydningsfuldt som det, kapitalismen har medført. Forskellen er, at vi skal handle på basis af fællesskabets interesser, og at dette projekt skal skabes i fællesskab, og ikke være et enkeltmandsforetagende.

Men det er indlysende at det er meget svært, eftersom vi er i færd med at skabe noget, der endnu ikke findes. Man opfinder et nyt system, efter utallige forsøg, og som man skal forsøge at udvikle kontinuerligt.

Kort fortalt, er det overhovedet muligt? Og på hvilke betingelser?

Det er muligt, eftersom vi gør det. Den eneste forudsætning er, at man skal tro på det.

Terre-Gruppen består af:

Terre – asbl⁴:

- Indsamling, sortering og istandsættelse af beklædningsgenstande (140 medarbejdere).
- Vedligeholdelse (12 medarbejdere) og administration (20 medarbejdere).

Autre Terre⁵ – asbl:

- NGO⁶ for udvikling (13 medarbejdere).

Récol'Terre – safs:

- Indsamling af papirmaterialer fra husholdninger og fabrikker (19 medarbejdere).

Tri-Terre – safs:

- Sortering af papirmaterialer (18 medarbejdere).

Pan-Terre – safs:

- Fremstilling af lydisoleringsmateriale (9 medarbejdere).

Co-Terre – safs:

- Færdiggørelse af byggeri og mekaniksvejsning (24 medarbejdere).

⁴ Asbl og safs er specielle belgiske forkortelser, betegnelser for organisationsformer, anerkendt i Belgien. Récol, Tri, Pan og Co er forkortelser for ord (récolte, tri, panneaux og compagnie, der betyder henholdsvis indsamling, sortering, (isolerings)plader og kompagni.

⁵ Autre Terre betyder ”Den anden Verden”.

⁶ Non Governmental Organisation = ikke-statslig organisation, en efterhånden meget udbredt betegnelse for især foreninger, der arbejder med udviklingsprojekter.

Tre elektriske og elektroniske varer stablet oven på hinanden som en skulptur foran Envie Benins lokaler i Cotonou, Benins største by
(foto: Envie Benin)

Envie Benin

- en pragmatisk tilgang til oplæring og integration af unge uden skolegang

- af Franck Ahouadi
- oprindelig offentliggjort i bladet *Journal Terre*, nr. 122, efteråret 2008

- oversat af Kate Nielsen
- fodnoter af Jørgen Olsen.

Théophile, 33 år, er køleskabsreparatør i sit land, oplært af **Envie Benin**, og gennem de sidste seks år har han, sammen med sin studiekammerat Alexis, stået i spidsen for et værksted hvor de reparerer og vedligeholder køleskabe.

”Nu er det snart 10 år siden, at jeg, gennem en kirkelig velgørenhedsorganisation, blev udvalgt af Envie Benin sammen med 12 andre unge fra forskellige fattige kvarterer i Cotonou, for at vi kunne lære et håndværk.

Det var for os en helt uventet mulighed for at kunne blive integreret i det økonomiske kredsløb som selvstændige. Efter tre års gratis undervisning fik jeg et bevis på, at jeg nu var køletekniker, og så lavede jeg mit eget værksted med økonomisk støtte fra Envie Benin. I dag lever jeg af mit arbejde og jeg er stolt af at kunne forsørge min lille familie.

Théophile er bare én ud af 60 unge fra fattige kvarterer i Cotonou, der har samme erfaring med Envie Benin.

Hvad er det der gør Envie Benin til noget særligt?

Det er en NGO, der adskiller sig fra andre ved at det økonomiske kommer det sociale til gode. Ved at sørge for gratis undervisning hjælper Envie Benin uuddannede unge med at integrere sig i arbejdslivet.

NGO'en Envie Benin blev dannet i 1997 på initiativ af sammenslutningen Envie Frankrig og i samarbejde med lokale partnere. Envie Benin (*Entreprise Nouvelle Vers l'Insertion par l'Economique*⁷) begyndte at implementere sine projekter i august 1998.

Envie Benin arbejder mod flere mål som kan resumeres sådan:

- Gratis undervisning af fattige unge uden skolegang og uden økonomisk støtte fra forældre, så de bliver udlært til elektronikmekanikere (køleteknikere, TV-reparatører....);
- Integration af faglærte unge i det aktive arbejdsmarked som følge af økonomisk og institutionel støtte;
- Styrkelse af det lokale marked for elektronikgenbrug ved at give befolkningen apparater af en god kvalitet og til en rimelig pris.

Indsamling af genbrug til fordel for integration på arbejdsmarkedet

For at realisere disse mål har Envie Benin anskaffet sig moderne værksteder og indsamler og reparerer brugte elektroniske apparater. Disse kommer overvejende fra projektets hovedpartner, Envie i Lille, under tilsyn fra Sammenslutningen Envie, der er knudepunktet for netværket i Frankrig.

Når apparaterne er ankommet, bliver alt fra køle- og fryseskabe og komfurer til vaskemaskiner og sågar computere skilt ad, repareret, rengjort og afprøvet på værkstederne. Det er de unge under oplæring, der sørger for dette under pædagogisk og teknisk vejledning fra deres undervisere.

Disse genbrugsapparater fra Frankrig udgør råstoffet, som gør det muligt for Envie Benin at gennemføre sit undervisnings- og integrationsprojekt.

Når apparaterne er blevet genstandsset og er klar til at blive taget i brug på ny, bliver de solgt med en garanti i NGO'ens butikker. Indtægterne fra salget muliggør finansiering af NGO'en samt aflønning af de unge under oplæring. Alle disse aktiviteter – istandsættelse, salg og service – foregår som i enhver anden virksomhed, der stiller krav om produktivitet, rentabilitet og kvalitet.

Hvad er så resultatet? Arbejde!

Takket være ni permanente og aflønnede medarbejdere er ca. 12.000 apparater blevet repareret og solgt med en garanti. I ti år har Envie Benin undervist og tildelt diplomer til ca. 60 unge, der er blevet udlært som køleteknikere eller TV-reparatører og kan leve af deres arbejde.

Envie Benin er dermed bevis for, at økonomien kan sætte skub i den sociale udvikling. Ved at sætte unge uden forudgående skolegang eller erfaring i arbejde – endda i en vanskelig økonomisk sammenhæng og vel og mærke uden nogen form for statslige tilskudsordninger eller anden støtte fra andre institutioner – viser Envie Benin, at de unge kun behøver ganske få rammer for at kunne bidrage til samfundet og dermed undgå at begå kriminalitet.

Envie Benins tilgang er baseret på en social-økonomisk model, der består i at give håb til marginaliserede unge uden for arbejdsmarkedet, og som samtidig gør det muligt for den fattige befolkning at anskaffe sig brugte elektroniske apparater, som virker. Den slags initiativer fortjener al mulig opbakning.

EU-direktiver vedrørende brugte elektriske og elektroniske apparater (*Déchets d'Équipement Électriques et Électroniques, DEED*⁸) indebærer den risiko, at afrikanske lande bliver overfyldt af apparater, der ikke er blevet sorteret, og som ikke overholder regler for at skåne miljøet.

Envie Benin og partnere foreslår derfor som strategi at foretage en streng sortering blandt disse apparater fra Europa for derefter at skabe et system i Afrika, der producerer både arbejde og merværdi på apparaterne.

⁷ Navnet "Envie" kan omtrentligt oversættes ved **Ny Virksomhed, som arbejder for Integration gennem Økonomiske Tiltag**. Der er en sproglig finesse ved navnet, i og med at "envie" oversættes ved "lyst" i betydningen "tilskyndelse".

⁸ affald fra elektrisk og elektronisk udstyr.

Der er stadig slaver i det nordlige Mali

Denne artikel er fundet hos IRIN, et kontor under FN for koordinering af humanitære anliggender (OCHA), afdelingen for nyheder og analyser. Artikler derfra udtrykker ikke nødvendigvis et FN- synspunkt eller medlemsstaternes holdning. Der angives aldrig forfatternavne til artikler i IRIN. De forhold i Mali, der beskrives her, minder i betydelig grad om tilsvarende forhold i Niger og Mauretanien.

- oversat af Birgit Vanghaug
- fodnoter af Jørgen Olsen.

Gao, 15. juli 2008:

Mange tror, at slaveriet ikke eksisterer mere i Mali; men dog observeres denne praksis stadig i den nordlige del af landet, iflg. "l'Association malienne de défense des droits humains - Temedt" (den malisiske forening for forsvar af menneskerettighederne). Temedt betyder solidaritet på tuaregernes sprog, tamacheq.

Regeringen mener, slaveriet blev ophævet samtidig med uafhængigheden: "Dengang blev et stort antal mennesker, som levede som slaver under det koloniale regime, befriet", erklærer Mohammed Ag Akeratane, præsidenten for Temedt. "Men jeg skulle tro, at flere tusinde mennesker i Mali i dag endnu er holdt i slaveri eller lever under lignende forhold.

Iflg. Temedt bliver slaveriet stadig praktiseret i det nordlige Mali, i egnen omkring Gao, 1.200 km nord for Bamako, hovedstaden, og omkring Menaka, en by beliggende 1.500 km nord for Bamako. Størsteparten af slaveriet berører tuareger af berberoprindelse og bellaer¹, der også lever her, hvorimod fulbé- og songhaïsamfundene er kendt for at have praktiseret slaveri førhen, iflg. Temedt.

Iddar Ag Ogazide, der er bella, har fortalt, at han blev holdt som slave i 35 år af tuaregfamilien Ag Baye, som han arbejdede for uden hverken at modtage løn eller uddannelse, i Ansongo 80 km syd for Gao.

Familien Ag Baye havde købt hans oldemor og arvet medlemmer af hendes familie i flere generationer. Endelig, i marts 2008, udtænkte Iddar, der ikke mere kunne udholde situationen, en flugtplan, som lykkedes. I dag lever og bor han i Gao som en fri mand.

"Livet var hårdt," fortæller han. "Alt hvad jeg gjorde, gjorde jeg mod min vilje. Jeg gjorde alt husarbejdet, jeg stødte med morteren, jeg hentede vand og brænde, jeg fejede i huset og fik aldrig penge for det. Heller ikke tøj fik jeg, hvilket alt sammen bekræftes over for IRIN af Takwalet, Iddars kone, som flygtede sammen med ham.

Uklare definitioner

Men debatten om slaveriet er indviklet i Mali. Mange mennesker hævder, at slaveri ikke mere eksisterer. Iflg. indbyggere i Gao er der mange, der selv vælger at blive hos deres "herrer" især af økonomiske grunde.

I dag er bellaerne for størstedelens vedkommende integreret i tuareg-kulturen. De har næsten samme kultur og taler samme sprog, tamacheq; mange er kendt under betegnelsen "sorte tamasheqqer".

De tuaregiske herrer og bella-folket har levet i et indviklet kastesystem gennem adskillige årtier, og mange mener, at disse magtforhold næsten ikke har ændret sig; kvæg og andet, man kan eje i det nordlige Mali, er fortsat forblevet på tuaregernes hænder.

I Menaka og i Ansongo, to isolerede byer, er livet hårdt, og mulighederne for at få arbejde meget begrænsede.

¹ I Mali og Burkina Faso bruger man betegnelsen "bella" for en person, der er sort, men integreret i tuaregernes kultur, efter at familien måske for mange generationer siden blev taget til fange af tuareger på krigstogter sydpå. I Niger siger man normalt "sort tuareg" om en tilsvarende person.

”Vilkårene er vanskelige i det nordlige Mali; men bellaerne har deres frihed til at forlade deres herrer, hvis de ønsker det,” siger en anonym kilde fra administrationen i det lokale departement. “Der er ingen tvang, intet officielt slaveri”.

Hvis dette var tilfældet, ville det betyde, at visse bellaer ikke føler sig i stand til at flyve på deres egne vinger og dermed give afkald på beskyttelse fra deres rige herre, som giver dem føden, men ikke løn: “Hvis folk åbent erklærede sig som slaver, så ville staten selvfølgelig gøre noget”, forsikrer denne kilde.

Men for Anti-Slavery International, en forening i London til forsvar for menneskerettighederne, er situationen mere klar: “Som sine forældre før ham, er Iddar født slave, en status tildelt ham ved fødslen, og han er vokset op under sin herres absolutte kontrol, der har ladet ham arbejde uden løn.”, anfører Romana Cacchioli, ansvarlig for programmet for ophævelse af slaveriet i Afrika. “Efter min mening er Iddars historie et tydeligt vidnesbyrd om slaveri”.

En svag juridisk ramme

Man ved ikke præcist, hvad staten kunne gøre i tilfælde som Iddars, eftersom Mali ikke officielt har vedtaget loven mod slaveri.

Skønt den malisiske grundlov bestemmer, at alle mennesker er lige, og selv om landet har underskrevet de væsentligste internationale love mod slaveri, herunder den universelle erklæring om menneskerettighederne, er praksis aldrig officielt blevet forbudt ved lov i Mali. Det er altså vanskeligt at opnå oprejsning ved domstolene i tilfælde som Iddars.

Ikke desto mindre har Temedt anmodet en advokat om at samarbejde med Iddar og en anden undsluppen slave fra Gao. “Vi ville gerne se, om de kunne indlede en procedure foran domstolene med henblik på at opnå erstatning”, forklarer M. Akeratane fra Temedt.

Temedt har desuden til hensigt at undersøge muligheden for at lægge sag an for bortførelse af et barn, nemlig Iddars søn.

“At det er så vanskeligt at føre sag for Iddar, viser, hvor nødvendigt det er at vedtage en lov mod slaveri i Mali”, vurderer Romana Cacchioli.

Adspurgt i april af Mali-avisen La Nouvelle République² har Akeratane alligevel erklæret, at et stort antal af retssager ikke kom nogen vegne, en situation, som ikke lover godt for tidligere slaver, som fremover skulle ønske at appellere til domstolene.

“Et af de vigtigste mål for Temedt er at indpode en indre stolthed over deres etniske og kulturelle identitet, hvad der vil hjælpe dem med at kræve lige rettigheder”, håber Akeratane.

Over for grupper, der er i fare for slaveri, gennemfører organisationen forskellige initiativer til bevidstgørelse om menneskerettigheder og om det faktum, at ingen er tvunget til at følge traditionerne, når det kommer dertil.

Organisationen kan glæde sig over en voksende opbakning. Den er startet for to år siden, men tæller 18.000 fordelt på landets 8 regioner.³ Den har oven i købet indledt samarbejde med tilsvarende organisationer i Mauretanien og Niger

Iflg. Akeratane behandles det vanskelige problem om det stadigt eksisterende slaveri for første gang direkte. Præsidenten for Temedt har det bedste håb om, at holdningerne vil udvikles, og at slaveriet en dag vil være helt udryddet i Mali.

Gamer Dicko, der er journalist i Bamako og stammer fra en sort tamacheqfamilie, uddyber videre:

“I dag forandrer forholdene sig, men kun meget langsomt”, siger han. “Nogle sorte tamacheqker siger, at ganske vist var deres fædre slaver, men ikke de selv. De er stolte af deres liv.

² Den nye Republik.

³ Malis otte regioner er alle opkaldt efter den enkelte regions største by: Kayes, Bamako, Ségou, Mopti, Sikasso, Timbuktu, Gao og Kidal.

Niger: Køkkenhaver for handicappede slår rødder i ørkenen

Denne artikel er fundet i et nyhedsbrev fra IRIN, et kontor under FN for koordinering af humanitære anliggender (OCHA), afdelingen for nyheder og analyser. Artikler derfra udtrykker ikke nødvendigvis et FN-synspunkt eller medlemsstaternes holdning. Der angives aldrig forfatternavne til artikler i IRIN.

- oversat af Dorte Lindahl
- fodnoter af Jørgen Olsen.

Bilfouda¹, den 10. september 2008 (IRIN):

Oumou ligner i høj grad enhver anden nigerisk gartner på den mest frodige årstid i dette ørkenagtige land.

Den lille stump kvinde på 40 år står op klokken 5 om morgenen, spiser morgenmad og arbejder fem timer i sin køkkenhave, hvor hun passer sine maniokplanter, sine mandariner, sine peberfrugter og sine kartofler.

”Det sværeste er at vande alle planterne. Jeg bevæger mig fra række til række, og det er som om, der altid er nogle tilbage,” fortalte gartneren.

Men når Nigers Sahel-sol kommer til syne i horisonten, stiller Oumou sin vandkande ved siden af brønden og strækker hænderne frem for at slæbe sig frem med den næsten tomme vandkande på hovedet – hendes knæ svinger i halvcirkler for at drive hende frem.

Oumou, der blev lammet af polio i en ung alder, begyndte at dyrke haven for to år siden med hjælp fra ”Projekt Genoptræning af Blinde og Andre Handicappede i Niger (PRAHN²), en lokal fællesskabsorganisation uden profitformål.

Organisationen har givet hende træ til at opsætte en indhegning, værktøj, gødning og frø og har givet hende og hendes søskende det nødvendige materiale til at bygge en brønd.

FN’s Børnefond (UNICEF) forsøger i øjeblikket at integrere dette og andre lignende køkkenhaveprojekter i de reformer af socialområdet, som regeringen har sat i gang.

For at deltage har Oumou skullet bevise sit handicap, sin ejendomsret og sin vilje til at dyrke den sprukne jord. ”Jeg troede virkelig ikke, at jeg kunne gøre det. Mig, gartner? Jeg troede slet ikke, at det ville være muligt.”

Men det var ikke lammelsen, der holdt hende tilbage: Oumou har faktisk forklaret, at hun aldrig havde troet, at hun kunne rejse 3.000 dollars til at etablere sin køkkenhave³, eller næsten fem gange den gennemsnitlige årsløn i Niger, ifølge Verdensbankens statistikker for 2007.

Køkkenhaver til overlevelse

Handicappede arbejder hele året på 40 ”køkkenhaver til overlevelse” i støvede små flækker i regionerne Tillabéri og Dosso⁴.

Zama Soumana Pate, der leder PRAHN, har forklaret IRIN meningen med havebrugsprojekterne. ”De handicappede får meget mere end redskaber til havebrug. Vi vil give dem redskaber for livet.”

I PRAHN får gartnerne råd om sundhed for mødre og om at skrive børnene op til at komme i skole. De får udleveret imprægnerede moskitonet, nyder godt af hjælp til installation af toiletter, og de viser sig at være ansvarlige og flittige.

¹ Landsbyen Bilfouda er beliggende ca. 25 km øst for Nigers hovedstad Niamey – det er en smule misvisende at bruge ordet ørken som i overskriften; Bilfouda ligger i Sahel-bæltet.

² **Projet de Réadaptation de Aveugles et autres personnes Handicapées du Niger.**

³ Det fremgår senere i artiklen, at det ”kun” er et beløb svarende til 500 dollars, som Oumou skal udrede.

⁴ Tillabéri omkranser Niamey, som er en enhed for sig. Dosso ligger syd for Tillabéri.

Gartnerne skal tilbagebetale næsten 500 dollars af de ca. 3.000 dollars, som PRAHN har indskudt. De kan låne et lille får eller en lille ged, hvilket gør det muligt for dem at skabe flere indtægter.

Usynlige, set som en økonomisk byrde

Ifølge Claudio Rini, direktør for Vestafrika-afdelingen af Handicap International, en international organisation specialiseret i handicapområdet, marginaliserer familier og samfund i Vestafrika i almindelighed handicappede, der bliver opfattet som lidet produktive.

Ifølge en undersøgelse, der i 2001 blev udgivet af den nigeriske regering, var der på det tidspunkt mere end 100.000 handicappede i Niger – ca. én procent af befolkningen.

Efter WHO⁵s vurderinger er det tal dog ti gange højere; organisationen har nemlig regnet ud, at handicappede i gennemsnit udgør ca. 8 til 10 pct. af et lands befolkning – eller mere end én million mennesker i Niger ud fra befolkningsstatistikkerne fra 2006.

Men Rini vurderer, at det af flere grunde er vanskeligt nøjagtigt at bestemme, hvor mange handicappede der lever i Vestafrika: Fordi der eksisterer forskellige definitioner af begrebet handicap, fordi folketællerne har svært ved at samle præcise informationer om ømtålelige helbredsspørgsmål, og fordi hovedparten af de handicappede simpelt hen bliver overset.

”På grund af deres handicap bliver handicappede glemt, fordi der er sværere for dem at tjene penge, hvilket gør dem usynlige. De er ikke egentlig udstødte; men de er uden tvivl marginaliserede og ofre for diskrimination.”

Ifølge Rini oplever familier, der tager sig af en handicappet, som er økonomisk afhængig, flere vanskeligheder, når et samfund rammes af økonomiske problemer.

”Den handicappede bliver en tungere økonomisk byrde for familien, hvilket fremkalder nag over for dem, ikke affødt af egentlig negative holdninger, men af en ugunstig økonomisk situation,” sagde han.

Vende tendensen

I et land, hvor ca. 40 pct. af befolkningen ifølge Verdensfødevareprogrammet⁶ lider af kronisk fejlernæring, fortalte Oumou, at hendes familie i dag bruger en hel mangfoldighed af frugter og grøntsager, som de ikke købte tidligere; for de var dyrere end deres daglige hirse, og især squash, gulerødder, tomater og kål.

”Før lånte min familie mig penge, så jeg kunne købe strå til at væve måtter. Men i dag er det mig, der holder dem med kost takket være min køkkenhave,” fortæller hun.

Hendes familie havde aldrig rigtig lagt mærke til hende, fortæller Oumou; men i dag er det hende, de regner med, når der skal betales skolepenge og tøj til hendes søskendes fem børn. Hendes naboer spiser også frugt og grøntsager fra hendes køkkenhave.

Man kommer til hende langvejs fra for at hente grøntsager med blade, der bliver brugt til at fremstille sovser eller midler mod sår og gulsot. ”Før ville man have sagt, at jeg ikke rigtig var der; men nu ser man mig.”

Hun siger, at hun tjener mere end 300 dollars om året ved at sælge de frugter og grøntsager, som hun dyrker. ”Nogle gange kommer folk endda fra lufthavnen 20 km herfra for at købe grøntsager. Jeg sælger dem for 25 cfa⁷ pr. bundt,” fortæller hun.

Men Oumou og hendes familie spiser de fleste frugter og grøntsager fra deres køkkenhave,” fortæller hun. ”Det er virkelig lækkert. Vi foretrækker at gemme dem til os selv og dele dem med naboerne.”

⁵ Verdenssundhedsorganisationen under FN.

⁶ FN-organisation – forkortes på fransk PAM, på engelsk WFP.

⁷ 30 øre.

Kalanguspiller ved bryllupsfest hos mangaer i Mainé-Soroa

Støtte til Dialogturisme i Niger

- tekst og fotos af Isabelle Grignon,
bestyrelsesmedlem og projekttovholder.

GtU støtter turisme i Niger

GtU's nye projekt handler om at udvikle turisme i Niger. Projektet bakker op om udvikling af *dialogturismen* i det østlige Niger, som også er den del af landet, hvor Danida og Care Danmark i mange år har haft deres hovedindsatsområder.

Projektet søger at afhjælpe arbejdsløsheden og manglen på muligheder i det afsides liggende østlige Niger ved at udnytte en lokal ressource – kulturen, den traditionelle levevis og gæstfriheden – for at skabe jobs og nye erhvervsmuligheder. Projektet vil kompensere for turismeindustriens manglende interesse i at udvikle en turisme, der også er til gavn for lokalbefolkningen.

Projektet vil - også gennem turisme - bidrage til at gøre Niger mere synligt i medierne.

GtUs samarbejdspartnere er NGO'en Initiatives & Actions og turoperatøren Goondal Tours, som er udrundet af I&A. Både NGO'en og turoperatøren består af ufaglærte unge mennesker fra egnen omkring Mainé-Soroa og Foulatari i det østlige Niger.

Goondal er et ord på fulfuldé, fulbeernes sprog. Det betyder at bo sammen, at være sammen. Det refererer til det koncept, der ligger bag den turisme, Goondal Tours markedsfører: *dialogturisme*.

Dialogturisme har fokus på mødet med lokalbefolkningen i Niger. Hos turisten tilfredsstiller den behovet for indsigt og kulturel udfordring. Hos de lokale tilfredsstiller den behovet for at møde anderledes tænkende, bryde ud af isolationen og indgå i nye relationer.

Dialogturismen er ikke afhængig af gode infrastrukturer, men gør det attraktivt at rejse på de lokale præmisser. Højdepunktet er at sidde sammen med nomader og bønder på disses betingelser og gå i en ligeværdig samtale til gensidig glæde. Projektet støtter samarbejdspartnerne i at realisere denne vision.

Baggrunden

Niger er et fattigt land: Mere end 80 pct. af befolkningen tjener under 10 kr. om dagen, og 64 pct. lever under den af den nigeriske stats fastsatte fattigdomsgrænse. Størstedelen af befolkningen er analfabeter og lever som subsistensbønder¹ eller pastorale kvægavlere (nomader). De er afhængige af jorden, en begrænset ressource. Landets befolkning stiger støt, med mere end 3 pct. om året, hvilket er en af verdens højeste vækstrater. De knappe jordressourcer giver anledning til konflikter mange steder. Der er mangel på jobs og indtjeningsmuligheder overalt i Niger. En jobskabende forarbejdningssektor eksisterer næsten ikke.

Samtidigt er turisme den hurtigst voksende erhvervssektor på verdensplan, i henhold til UNWTO². Interessant nok er vækstraten større i u-lande end i i-lande og allerstørst i de 50 mindst udviklede u-lande³. Alligevel bidrager turisme kun i ringe grad til fattigdomsreduktion og beskæftigelse. I de fleste tilfælde får kun en lille del af det enkelte u-lands befolkning gavn af turismeindtægterne.

Det gælder også i Niger, og det præger ministeriets opfattelse af turisme. Niger har ingen officiel politik inden for turisme endnu, og indtil for ganske nyligt blev turisme heller ikke opfattet som en udviklingsakse.

Først i forbindelse med revision af Nigers officielle ”fattigdoms-reduktionsstrategi” i 2005 er turisme kommet med, men uden retningslinjer for, hvordan man fører den ud i livet.

I følge UNWTO er turisme en af de få sektorer i u-lande, der byder på gode muligheder for vækst, særligt i afsides egne, hvor andre udviklingsmuligheder er meget begrænsede. Men for at turisme skal kunne komme de fattige til gode, er det en forudsætning, at der arbejdes med dét mål for øje. Det er ikke et fokus, den kommercielle turistindustri kan forventes at have. Derfor giver det god mening at støtte udvikling af turisme med udviklingspenge.

For I&A fremstår turisme som en oplagt mulighed for at afhjælpe fattigdomssituationen og gøre opmærksom på sig selv og deres samfund. Turisme er ikke en sektor, der kræver højt kvalificeret arbejdskraft. Det er en af grundene til, at I&A igennem Goondal Tours satser på denne sektor.

Ungdom og arbejdsløshed

Projektet har fokus på ”ungdom og arbejdsløshed”. Ved at gå i samarbejde med NGO-I&A og Goondal Tours viser GtU, at der godt kan samarbejdes med lavt uddannede og bogligt svage mennesker.

Projektet støtter først og fremmest de mennesker, der står bag turismeinitiativet og I&A. De er fattige og sårbare, uden videregående uddannelser og uden udsigt til jobs. Flere af dem er børn af kvægavlere, der mistede deres hjerde under ”den store tørke” i 1980’erne. Ved at slutte sig sammen i en NGO og sidenhen at oprette Goondal Tours, har de udvist handlekraft, opfindsomhed og sammenhold. Det er gode udgangspunkter for GtU’s støtte til udvikling nedefra.

(fortsættes side 22)

¹ Bønder der kun dyrker det de selv skal bruge.

² Verdens Turisme Organisation under FN.

³ Samme kilde som til note 2.

Dialogturisme i Niger

(fortsat fra side 21)

Projektet er nytænkende i flere henseender. Det er nyt at tænke "turisme" som udviklingsgenerator til fordel for de fattige. Det er nyt¹, at støtte de fattige ved at vælge dem som samarbejdspartnere, og ikke alene som genstand for aktiviteter. Det er nyt, at sammenkæde det kommercielle med udviklingsstøtte.

Algeita-spiller – mangakultur i det østlige Niger

Der er et privatsektorprogram hos Danida, vil nogle sige. Dette program tilgodeser ikke fattige samarbejdspartnere med igangsætterdrive, der endnu ikke kan dokumentere en vis omsætning. Det betyder, at der ikke ad denne vej kan opnås støtte til de initiativer, GtU ønsker at være med til at udvikle. Med turismeprojektet støtter GtU de fattiges egne visioner, strategier og organisationer. Projektet skaffer midler til at handle, samtidig med at der sørges for den nødvendige sparring og kapacitetsopbygning.

Lidt om turisme i Niger

Turisme i Niger er kun lidt udviklet, sammenlignet med fx nabolandene Mali og Burkina Faso. Der er to fokusområder: Sahara i det nordlige Niger – denne turisme udgår fra Agadez og er blevet udviklet i slutningen af 1990-erne med udgangspunkt i tuaregisk kultur og ørkenlandskaber. Det andet fokusområde er Nigerfloden i den sydvestlige del af landet, med

¹ dog ikke for GtU, der også går direkte i samarbejde med de fattige i sit andet projekt sammen med Kooperativet Amatal.

Park W som hovedattraktion. I det østlige Niger er der så godt som ingen turisme endnu. Man er dog begyndt at erkende områdets potentiale - måske mest ud af en nødvendighed...

I løbet af 2007 er der udbrudt en væbnet konflikt i det nordlige Niger mellem en oprørsgruppe og staten. Det nordlige Niger med Agadez har været i undtagelsestilstand siden februar 2007 – og det har betydet et totalt stop for turisme-aktiviteter i denne del af landet. Ministeriet for turisme og turoperatører fra Agadez og Niamey er derfor begyndt at interessere sig for den østlige del af landet. Det kan komme Goondal Tours og projektet til gode; men det udgør også en trussel.

Som det eneste bud på en turoperatør med lokalkendskab i det østlige Niger blev Goondal Tours inviteret med, da ministeriet planlagde en første studietur, som blev gennemført oktober 2008. Da fik Goondal Tours betroet ansvaret for at lede turen, som flere turoperatører fra Niamey og Agadez deltog i, samt fire spanske rejsebureauer og et filmhold. Turoperatører stillede deres biler til rådighed, og Goondal Tours, der hverken ejer biler eller udstyr, stillede med sit lokalkendskab og sine gode relationer. Flot klarer, men også lidt skræmmende! Den tuaregiske turoperatør, der var med, er allerede ved at sælge dele af Goondals program til spanierne.

Det er derfor vigtigt at sætte ind nu for at sikre, at turisme-potentialet kommer de lokale til gode, og ikke kun turoperatører fra andre egne af landet.

Kort over Niger

Projektet bygger på en civilsamfundsstrategi

Samtidig med, at dialogturisme bygges op omkring Goondal Tours, vil projektet fremme en debat blandt aktørerne inden for turisme om social bæredygtighed og lokalforankring. Denne debat skal ikke alene fremkaldes af Goondal Tours, men også af andre turoperatører, fx de mindre bemidlede tuareger, der er kommet i klemme p.g.a. problemerne nordpå. Turoperatørerne skal støttes i at blive hørt som en aktiv del af civilsamfundet og i at indgå alliancer med det spirende civilsamfund i Niger, som har fokus på menneskerettigheder.

Kærning, mælken slås i stykker
– fulbélejr nord for Foulatari

Niger som rejsedestination

Men kan Niger sælges? I Danmark har turisme fået en voldsom opblomstring de seneste år. Ikke en gang den aktuelle finanskrisen ser ud til at sætte en stopper for danskernes rejse lyst og appetit på verden. Og danske turister er meget berejste, især de lidt ældre, som har både tid og råd.

Hvor tager man hen, når man har set det halve af verden? Mere end nogensinde ønsker turisterne at opleve andet end glansbilledet, de vil i kontakt med mennesker, forstå mere af vores globale verden og af de store udfordringer, som bl.a. fattigdom, klimaforandring og religion udgør. Turisme med en indbygget mulighed for at komme i dialog med de lokale forekommer derfor mere vedkommende end nogensinde.

Og mon ikke at der kan trækkes på den kendsgerning, at Danida og Care har været til stede i det østlige Niger i årevis, for at fremme rejse lysten til Niger hos danske borger?

Det er forholdsvis dyrt at rejse til Niger, og mange turister forbinder dyre rejser med luksus. De dårlige veje og manglen på gode hoteller og infrastrukturer i det fattige land lover imidlertid alt andet end luksus... En rejse til Niger kan kun give komfort under primitive forhold.

Meningen er derfor ikke at konkurrere med Kenya og Sydafrika om at sælge "ør af luksus" skabt for turisternes skyld, midt i en elendighed, der forsøges holdt skjult. Tværtimod, det ville heller ikke være i overensstemmelse med konceptet dialogturisme.

Kærning, smørret hvirvles op – Foulatari

Goondal Tours, og dens forretningspartnere i den vestlige verden, må lære turisterne, at dyre rejser også kan handle om kulturmøder og oprindelighed.

Og vi er håbefulde! Når tuaregerne har kunnet sælge ørkenen til franske og tyske turister med hjælp fra dygtige og engagerede forretningspartnere i Frankrig og Tyskland, hvorfor skulle Goondal Tours, med hjælp fra Goondal.dk og danske rejsebureauer², ikke kunne sælge det farverige sydøstlige Niger? Det har meget at byde på. Store dele af befolkningen lever fortsat på traditionel vis.

(fortsættes side 24)

² I øjeblikket er Adventure-kompagniet projektets vigtigste samarbejdspartner i Danmark. Læs her: <http://adventure-kompagniet.dk/destinationer/vestafrika/>

Dialogturisme i Niger

(fortsat fra side 23)

Flere etniske grupper lever side om side: fulbeer, wodaabeer, hausaer, kanurier, mangaer, tubuer, mohamid-arabere, hver med deres særpræg og skikke. Der er også god sammenhængskraft imellem grupperne, der har gæstfriheden som en del af deres fællesforståelse.

Decentralisering og decentraliseret bistand

Goondal Tours er geografisk forankret i Foulatari i det østlige Niger. Foulatari er et fulbé-høvdingesæde, og nu også en kommune. Mange af I&A's medlemmer er fra Foulatari. Projektet støtter Foulatari i at finde en tvillingekommune i Québec i Canada. Samtidig vil en besøgsrejse til Québec være anledningen til en anderledes og spændende PR-indsats for Goondal Tours og dialogturisme.

Alle kommunerne i Niger er på udkig efter tvillingekommuner, motiveret af ressourcemangel, men også af et ønske om at bryde isolationen. Det kaldes *decentraliseret bistand*. Niger er midt i en decentraliseringsproces. Oprettelsen af kommuner går kun tilbage til 2004. Strukturreformen får støtte fra mange donorer, men forbliver svær at realisere og finansiere. Selve støtten fra donorerne er heller ikke ensartet over hele landet.

Alle er forsamlet foran skærmen hos Kunuel, høvdingens bror, da der bliver vist billeder af hele landsbyen. Foulatari, oktober 2006

Derfor er ideen om *decentraliseret bistand* dukket op i Niger. Decentraliseret bistand betyder et bistandssamarbejde mellem en kommune i Nord og én i Syd. Den nigeriske kommune indgår i et partnerskab med en fransk kommune eller med en fransktalende canadisk kommune. Foulatari har ønsket hjælp til at finde en tvillingekommune i Québec frem for i Frankrig, som er den tidligere kolonimagt. Og så er tanken måske også at styrke båndene til projektets tovholder, som er fra Québec.

Decentralisering har skærpet fokus på globalisering. Folk i Niger vil i forbindelse med verden udenfor. De relationer kan også betyde forskellen mellem liv og død i krisetider. December 2004 husker vi for den *tsunami*, der ramte Syd- og Sydøstasien. Verdenssamfundet reagerede meget prompte på ulykken, ikke mindst fordi så mange kendte til regionen som turister.

Hungersnøden i Niger blev udmeldt i samme decemberråned, men gik ubemærket hen i uendelig lang tid. Først i juli 2005 reagerede verdenssamfundet. Hjælpen var fremme i slutningen af august 2005. Da havde Goondal Tours allerede været dér - med ti sække ris. Det er ikke meget; men det glemmer de aldrig i Foulatari. De bånd, der skabes, også igennem turisme, er vigtige.

Aflyse rejsen? Ikke tale om!
Goondal tager af sted med ti sække ris
– august 2005

De glæder sig til at vise deres land!

Hvad betyder turisme for de lokale, og hvordan forankres et turismeinitiativ i et bondesamfund eller et kvægavlernesamfund?

September 2006: Jeg er ved oaselandsbyen Abké, i kanuri-land. Jeg fortæller landsbylederen, Abdou Galadima, at den form for turisme, vi gerne vil lave, går ud på at møde lokalbefolkningen:

”Når jeg kommer igen med andre hvide, vil vi tage plads på måtterne sammen med jer og stille jer en masse spørgsmål, men også besvare jeres, hvis I har nogle. Hvad synes du om det?”

Abdou smiler over hele ansigtet, han er begejstret. Han fortæller, at det somme tider er sket, at der er kommet europæere forbi. De slår lejr oppe på bakken og bliver natten over. Næste dag pakker de sammen og drager videre – uden at tage sig tid til at hilse.

Han foretrækker helt klart vores form for turisme. Jeg fortæller ham, at de billeder jeg har taget, vil jeg bruge for at vise Niger og give danskerne lyst til at komme og lære landet at kende.

”Du skal sige til danskerne, at dem på billederne gerne vil have besøg! Sig, at vi gerne vil lære dem at kende og vise hvordan vi lever.”

Da vi besøgte Abké igen året derpå med 3 turister, efterlod vi nogle drikkepenge. Jeg havde selv taget initiativet til at foreslå det til turisterne, og jeg var selv i tvivl, om det var en god idé. Abdou gav mig et uforstående blik. Mest af alt havde han tydeligt lyst til at smide pengene fra sig...

Vi ved godt, at fra det øjeblik, turister begynder at komme og det bliver rutine, da vil mange ting ændre sig. Derfor er der i projektet mulighed for at holde mange møder med lokalsamfundet i de forskellige lokaliteter, som Goondal Tours har haft inddraget i sine testture. Møderne skal give mulighed for at se analytisk på turisme som indtægtsskabende aktivitet.

Hvem skal det skabe indtægter for? Hvordan skal det kontrolleres for at undgå, at det kun fører til nogle få personers magt og berigelse?

Hvordan skal det gensidighedsforhold, der er blevet skabt mellem Goondal og de forskellige etniske samfund, kunne bevares og tages vare på? Og så videre og så videre...

Oasebonden og landsbylederen
Abdou Galadima, Abké.

Der er mange udfordringer forbundet med turisme. Hvordan undgår man turismens perverterende effekt? Kan det i det hele taget lade sig gøre?

Turisme er en mulighed. Ressourcen er dér, og den vil blive udnyttet. Gud ske lov kan projektet give lokale kræfter nogle fordele i kampen om denne ressource, samtidig med at initiativet skaber mere selvforvaltning i de berørte samfund.

Tak til Projektpuljen!

GtU har fået knap 2.5 millioner kr. til projektet ”Støtte til dialogturisme i Niger”.

Tak til Projektpuljen for bevillingen og for tilliden! Det er en spændende og meget udfordrende opgave, der venter forude med at ledsage og sparre turismeprojektet.

Den tilbagevendende proces med at skrive om projektet for Projekt & Kultur er vigtig i denne forbindelse.

Følg med i GtUs turisme-eventyr!

(fortsættes side 26)

Dialogturisme i Niger

(fortsat fra side 25)

Kort om projektets strategi

Det østlige Niger har bevaret sit kulturelle særpræg, og denne ressource skal udnyttes for at udvikle turisme og skabe nye muligheder for jobs i det østlige Niger. NGO I&A har oprettet turoperatøren Goondal Tours for at sikre udvikling af en turisme, der har fokus på mødet med lokalbefolkningen og på inddragelse af lokalsamfundet i alle beslutninger. Projektet støtter Goondal Tours i at føre denne vision ud i livet.

- De strategiske prioriteringer:

- Projektet lægger vægt på god kontakt til rejsemarkedet: "Det er ikke turisme før rejsen er solgt".
- Projektet lægger vægt på lokalforankring: De mennesker, der bliver berørt af turisme, er med til at træffe beslutninger.
- Projektet lægger vægt på at ændre opfattelsen af turisme hos myndigheder: Et "civilsamfund" inden for rejsebranchen, bestående af lokalforankrede turoperatører, konstitueres og styrkes.
- Projektet lægger vægt på markedsføring af Niger, og særligt det østlige Niger, som turistdestination: Dialogturisme er et koncept, der muliggør udvikling af turisme i udkantsområder.
- Projektet lægger vægt på at udvikle en turisme, der skaber indsigt: Dialogturisme bidrager til at nedbryde stereotype opfattelser hos vesterlændinge og vestafrikanere.
- Projektet lægger vægt på økonomisk bæredygtighed: Gennem Goondal Tours sikres, at der udvikles en turisme, der giver arbejde til lavt uddannede unge mænd og kvinder.

Vestafrikansk marked i Århus - i august

GtU deltager i Det Vestafrikanske Marked i Århus fra den 14. til den 19. august med to stande og to gæster fra Afrika.

Den ene stand vil handle om GtU's salg af kunsthåndværk fra Niger og Burkina Faso. Her vil gæsten være Aïcha Sissoko fra den burkinske Emmaus-organisation, Pag-la-Yiri.

Den anden stand vil handle om rejser til Niger og dialogturisme. Goondal Tours vil være repræsenteret ved sin direktør, Maitouraré Boukary Bako.

Vi har brug for nogle frivillige, der vil holde Maitouraré med selskab og agere tolk. Hvis du har tid og lyst og kan lidt fransk, er du velkommen til at melde dig – uanset køn og alder!

Prins Opi gør sig nyttig ved wodaabé-fest, 2006

Kooperativet i Amatal

- af Karl-G. Prasse
- fodnoter af Jørgen Olsen.

Sikkerhedssituationen

Situationen i Amatal-zonen under tuaregoprøret er stadig uændret. På det overordnede plan er der den 25. februar 2009 afholdt et "Forum for Fred" på grænsen mellem Niger og Mali. Mens den malisiske stat er villig til at forhandle med tuaregerne, hævder den nigeriske præsident Mamadou Tandja fortsat, at det drejer sig om bandevirksomhed eller terrorisme finansieret ved ulovlig handel, hvorfor der ikke kan forhandles med banditterne.

En del oprørere siges at have nedlagt våbnene på det sidste. Den 3. og 4. februar 2009 har organisationen HED¹/Tamat afholdt et møde for lokale embedsmænd under forsæde af guvernøren i Agadez og borgmesteren i Tabälot, hvor man drøftede planer for forbedring af sikkerhedssituation og nedsatte en komité af valgte embedsmænd med mandat til at forhandle med de krigsførende.

To canadiske FN-diplomater med chauffør blev bortført i Niger under privatbesøg ved en guldmine 40 km fra hovedstaden Niamey den 14. december 2008. Al-Qaeda hævder at stå bag. Fire turister blev ligeledes bortført den 22. januar 2009 (1 tysker, 2 schweizere, 1 brite). Det er uklart, om bortførelsen er sket i Algeriet, Niger eller Mali; men i følge visse kilder skulle gidslerne være ført fra Algeriet til Mali af Al-Qaeda, som sammen med den malisiske regering forhandler om en løsesum.

Den nigeriske regering har derfor for nylig forlænget undtagelsestilstanden indtil den 1. august. Denne undtagelsestilstand gælder også i Amatal-zonen. Borgmesteren i provins-hovedstaden Tchirozérine er gået i eksil.

I Amatal-zonen er der forholdsvis roligt; men væbnede overfald forekommer, efter sigende udført snart af rebeller, snart af regulære soldater.

¹ HED = Homme, Environnement, Développement = Menneske, Miljø, Udvikling.

Al transport ud og ind af området foregår med militær eskorte. Transport inden for zonen foregår med forsigtighed og besvær; men projektaktiviteterne gennemføres nogenlunde som planlagt.

Inspektioner

Trods usikkerheden i området er det lykkedes at gennemføre tre inspektioner af projektet:

1) Den almindelige årlige inspektion ved vores sædvanlige agerbrugs- og kvægavlsekspert, dyrlæge Dr. Ide Tahirou.²

2) Den årlige inspektion af bogholderiet ved revisor Amadou Sambo

– og vigtigst af alt

3) en "midtvejsevaluering" ved den uafhængige konsulent Mouhamed Bâ fra Senegal, som har en ganske særlig ekspertise i uddannelsesspørgsmål.³

4) Også pædagogisk rådgiver Gamar Alao fra den pædagogiske sektor i Ingal har gennemført et besøg i Amatal-zonen fra den 15. januar til den 6. februar 2009, de 4 sidste dage på den tosprogede skole i Amatal. Han organiserede to pædagogikkurser for ca. 40 undervisere på egnsudviklingsprojektets kurser for voksne og unge rundt om i Amatal-zonen.

Beskrivelsen på de kommende sider af projektets nuværende situation bygger først og fremmest på disse rapporter.

(fortsættes side 28)

² Dr. Tahirous inspektion blev derimod ikke gennemført ved årsskiftet 2007-2008.

³ Ifølge projektdokumentet skulle midtvejsevalueringen have været gennemført i 2008. Dette blev opgivet på grund af sikkerhedssituationen, og det var tæt på, at den slet ikke var blevet gennemført; men Kooperativet i Amatal vurderede, at det godt turde tage ansvaret for, at evalueringen blev gennemført i februar 2009.

Kooperativet i Amataltal

(fortsat fra side 27)

Seminar

Herudover er det lykkedes at afholde det planlagte seminar for tuaregislærere på den tosprogede skole i Tedou i det nordvestlige Agadez fra den 6. til 9. januar 2009. Desværre bevirkede sikkerhedssituationen, at forberedelsen af dette seminar blev noget mangelfuld, idet det længe var uklart, om seminaret kunne afholdes, hvorefter mail- og postkommunikationen blev forsinket. Man vil dog satse alt på at få gennemført et landsdækkende seminar for tuaregislærere til januar 2010.

Seminaret i Tedou dækkede som sædvanlig drøftelser af fonetik og grammatik samt øvelser i redaktion af små tuaregiske tekster. Materialet er siden blevet revideret af undertegnede og resultatet sendt tilbage til udvalgte nøglepersoner.

Uddannelsesaktiviteterne

Den tosprogede skole i Amataltal har for tiden 71 elever (mod normeret 100), nemlig 34 piger og 37 drenge. Det lave tal skyldes sikkerhedssituationen og vanskelighederne ved at skaffe mad til skolekantin. Mouhamed Bâ oplyser, at staten leverer hirse, ris, tomater, salt og olie, men i utilstrækkeligt omfang. Adgang til animalske og vegetabiliske proteiner er der ikke, ej heller ingredienser til fremstilling af sovser.

Skolen har 3 lærere, heraf én kvindelig. Den nuværende inspektør har vist sig at være særdeles velfunderet i tuaregisk retskrivning og grammatik, mens de to menige lærere har en noget mangelfuld uddannelse.

De overordnede myndigheder havde på et tidspunkt forflyttet denne udmærkede lærer til en anden skole; men det lykkedes vores projektkoordinator, Ghabdouane Mohamed, gennem vellykkede forhandlinger at få ham tilbage. Det synes desværre at være lidt af en mani hos myndighederne at flytte rundt på de gode lærere, måske for at alle kan få glæde af dem.

Inspektør Abdourahmane Ahmed
(foto: Thierry Tillet⁴)

De to andre lærere har, ifølge Gamar Alao, forbedret deres færdigheder, formodentlig under inspiration fra den dynamiske inspektør. Desværre, skriver vores evaluator, er der ikke nogen muligheder under det nuværende projekt for at belønne en ekstra indsats.

Lokalsproget (tuaregisk) optager de to første år 90 pct. af undervisningstiden, 3. og 4. år 60 pct., 5. og 6. år 0 pct. (100 % fransk). Nul procent i 5. og 6. år er naturligvis utilfredsstillende; men det kan næppe blive bedre foreløbig på grund af manglende lærebøger til de viderekomne.

Ifølge Mouhamed Bâ er der betydelige mangler i den pædagogiske uddannelse af lærerne, mens man har satset meget på den sproglige uddannelse. Dels lykkes det ikke rigtigt at få visionerne om en participativ undervisningsform (dialog med eleverne) til at fungere. Dels mangler lærerne færdigheder i at få den tosprogede undervisning til at virke optimalt (brug af tuaregisk i den elementære franskundervisning). Disse mangler bør der absolut rettes op på. Der udbydes, så vidt det er undertegnede bekendt, kurser i tosproget undervisning.

⁴ fransk arkæolog og bekendt til Karl-G. Prasse – har besøgt Amataltal.

Gamar Alao konstaterer, at der mangler en god indførelse i matematik (på tuaregisk?) såvel som en lærebog i miljøkundskab(?).

Lærerseminarerne beskrives som værende til uvurderlig nytte for uddannelsen i tuaregisk. Ifølge Mouhamed Bâ er der i øjeblikket en tendens hos forældrene til at fravælge tuaregisk-undervisningen til fordel for de rent fransksprogede skoler. Dette til trods for, at en nylig nigerisk undersøgelse har vist, at elever, der får modersmålsundervisning, opnår langt bedre resultater med hensyn til gennemførelsesprocent og eksamensresultater end dem på de rent fransksprogede skoler.

Der findes i dag 3 tosprogede skoler i Tchirozérine-provinsen, og det er regeringens erklærede mål at udvide antallet; men det synes tydeligt, at regeringen benytter oprøret som undskyldning for at sylte udbygningen i tuaregområderne.

Kort sagt er skolen i Amataltal endnu langt fra at være en mønsterskole.

Interessen for alfabetisering af voksne i lokale centre (8 ud af 9 planlagte fungerer) er stor. Men evaluatoren noterer, at undervisningen i for høj grad er koncentreret om alfabetisering alene (i tuaregisk). Der mangler det man kalder ”funktionel alfabetisering” med almindelig oplysningsvirksomhed og erhvervsuddannelse til at vise, hvad alfabetisering kan bruges til i praksis. Det har dog vist sig, at de alfabetiserede har kunnet bruge deres kundskaber til regnskabsføring (ved kornbanker og -kværne), og der har været uddannelse i automekanik på centrene, godt nok uden direkte sammenknytning med alfabetiseringen.

Mouhamed Bâ beklager, at elevernes niveau og alder er alt for forskellige, og at det enkelte kursus i alfabetisering derfor strækker sig over alt for lang tid, flere år. Dette er naturligvis en følge af utilstrækkelige lærerkræfter.

Desuden fornemmer man, at de overordnede myndigheder er tilbageholdende med at effektivisere alfabetiseringen i modersmål for meget. De tosprogede skoler kører på fyrretyvende år som eksperimentalskoler, uden at man tager klar stilling til, hvad man vil med dem.

Man frygter de store udgifter ved et dobbelt skolesystem og ønsker måske ubevidst heller ikke, at der skal opstå et erhvervsfagligt miljø, som udelukkende kører på lokalsprog.

Noget af det mest bekymrende ved uddannelsesindsatsen er de unges opfattelse af projektet. Især de unge mænd føler, at indsatsen ikke giver dem muligheder for job og indtægter, og flere leger med tanken om at emigrere eller tilslutte sig oprørerne. Ifølge Mouhamed Bâ er kurserne for unge lidet effektive og aktiverende, og der bør organiseres en debat om, hvilke tiltag der kan forbedre situationen, med inddragelse af de unge (!). Man må huske, at det drejer sig om unge, der ikke har gået i skole. De beklager nu de manglende kundskaber og har sat deres lid til alfabetiseringskurserne, men er skuffede over, at disse ikke tilbyder det forventede.

Havebruget

Der findes nu både kollektivt drevne havebrug og havebrug dyrket af enkeltpersoner eller rettere enkeltfamilier. Desuden findes i Amataltal en særlig demonstrationshave, foruden en skolehave tilknyttet den tosprogede skole. Sidstnævnte er desværre ikke endnu blevet, hvad man forventede, på grund af svigtende vandtilførsel. Men ideelt set skulle skolehaven kunne bruges både til undervisning i havebrug og til praktisk geometriundervisning (opmåling).

Dyrkningsperioden går over seks måneder fra november til maj. Høstudbyttet går mest til selvforsyning; men der er dog et frasalgt til en værdi af ca. 100.000 CFAF⁵ pr. have pr. sæson. Høsten kommer altså til dels som et godt tilskud i den kritiske overgangstid inden regntiden. Interessen og entusiasmen for havebruget er tydelig. Men Mouhamed Bâ konstaterer, at de tekniske færdigheder hos havearbejderne er mere eller mindre mangelfulde, og at der må gøres en yderligere indsats for at oplære dem. Heldigvis er Kooperativets ledelse opmærksom på dette problem og indkalder jævnligt instruktører udefra, så det kan forventes, at dette problem vil løse sig selv efterhånden. Hvad redskaber angår, er haverne velforsynede.

(fortsættes side 30)

⁵ 1.148 kr.

Ved den gamle kværn i Amatal, som blev finansieret af tipsmidlerne i 1998: Til venstre skimtes selve kværnen, derefter ses tønderne med benzinen, der driver den, lederen af de kvinder, der benytter kværnen og den unge mand, der tager sig af de tungere opgaver
(foto: Poul Kruse)

Kooperativet i Amatal

(fortsat fra side 29)

Et andet problem er det derimod svært at se løsningen på: manglen på vand til overrisling. Der kan naturligvis graves flere (og dybere?) brønde; men der er formentlig en grænse for hvor langt man kan nå ad denne vej uden at risikere at sænke grundvandstanden.

Det er derfor undertegnede opfattelse, at dette tiltag må suppleres med vandbesparende (fordampningshæmmende) foranstaltninger. De dertil krævede teknikker er imidlertid helt ukendte i området. Vandingen sker mest ved overrisling.

Selv sprinkleranlæg (?) og vandslanger er kun lidet benyttede. Etablering af vandbassiner kunne efter Bås mening være nyttig.

I haverne dyrkes kartofler, løg, tomater, græskar og salat, samt visse steder hirse og hvede.

Kornbanker og -kvarne. Elgeneratorerne

Kooperativet har nu 4 kornbanker med tilknyttede kvarne. I princippet drives de af kvinder, der også fører regnskaberne.

Men i praksis er man nødt til at have mænd tilknyttet, da dele af arbejdet er for tungt for kvinder: 100 kilos sække og tungt manøvrerbare kvarne. Der kommer derfor ikke den forventede besparelse i arbejdstid ud af systemet.

Mouhamed Bâ foreslår at udskifte de benzindrevne kvarne med elektriske, som også kvinder kan håndtere.

I øvrigt kører regnskaberne ved disse møller upåklageligt og uden uregelmæssigheder. En del af indtægterne betales tilbage til kooperativet. I Amatal strakte overskuddet endda til indkøb af en ekstra mølle.

Der er dog et problem, som der må tages hånd om: Der er en udpræget tendens til at tage hul på lagrene (hirse og ris) før tid, med det resultat, at de bliver tømt, før den kritiske overgangstid til det nye høstår indtræder. Formodentlig er alle bange for at komme for sent og ikke få noget.

Produktionskapaciteten hos elgeneratoren, der driver Amatalets borede brønd⁶, bliver langt fra fuldt udnyttet. Der kunne leveres strøm til mange flere formål end indtil nu: Skolen, skolehaven m.m.

Kvægbruget

Der er afholdt et velbesøgt kursus i kvægavlsteknik. Kvægbruget har siden tørken i 2005 haft vanskeligt ved at leve op til sin rolle som bærende erhverv. Endnu lykkes det ved salg af dyr at skaffe indtægter til betaling af lønninger mv.; men det kan forudses, at kvægbruget ikke foreløbig kommer op på tilstrækkelige indtægter til at betale de fulde lønninger i 2011 som planlagt (indtil videre betaler projektet det halve, dvs. med Danida-penge).

Som tidligere påpeget, vil det være nødvendigt at nytænke kvægbrugets rolle. Måske skulle man ligefrem overveje at nøjes med småkvæg (får og geder), der klarer sig bedre under klimaforværringen.

Håndværket

Det traditionelle håndværk kunne ikke imponere Mouhamed Bâ. Oplæringen sker på traditionel vis fra generation til generation; men der er ikke nogen formelle oplæringsteder, hvor særligt begavede håndværksmestre lærer fra sig.

Afsætningsmulighederne er få: Lidt salg til forbikommende turister og lidt afsætning i Danmark gennem GtU. Resten af produktionen er til lokalt brug.

Nigers Historie

Arbejdet med at få oversat de eksisterende tekster til tuaregisk skrider langsomt frem end planlagt; men undertegnede og Ghabdouane Mohamed har aftalt at gøre, hvad der er menneskeligt muligt for at få oversættelsen færdig inden 31. december. I øjeblikket er en trediedel af teksten klar.

Kooperativets organisation

Kooperativet ledes af en bestyrelse, der har udnævnt en koordinator til at styre de af Danida finansierede projekter, nemlig Ghabdouane Mohamed. Det har 9 underafdelinger kaldet gensidige grupper (groupements mutualistes eller GM'er). Koordinatoren har dannet en særlig gruppe på 7 personer med ham selv i spidsen, som regelmæssigt gennemrejser hele zonen for at informere om udviklingsprojektet og løse eventuelle problemer eller konflikter.

Mouhamed Bâ observerede, at systemet fungerer forbavsende effektivt. Tilslutningen til generalforsamlingerne er imponerende både i Kooperativet og i GM'erne. Kvindernes deltagelsesprocent er rimelig. Interessen for projektet er stor, og det er let at mobilisere folk til møder og arrangementer. Dette skyldes utvivlsomt den rejsende gruppes aktiviteter.

Evaluatoren bemærkede dog, at Kooperativets funktion i for høj grad afhænger af Ghabdouanes person og familie alene. Årsagen er hans højere uddannelse og den respekt og tillid, der står om hans person, både hos zonens beboere og de nigeriske myndigheder (han har været medlem af parlamentet), samt hos oprørerne(!). Dette problem er naturligvis GtU bekendt fra projektets start, men vanskeligt at gøre noget ved. Der skal nok et generationsskifte til med hævelse af det generelle uddannelsesniveau.

Bogholderiet

Revisoren havde ingen anmærkninger til regnskaberne overhovedet.

⁶ Denne brønd er ikke boret som led i samarbejdet mellem Kooperativet i Amatalet og Genvej til Udvikling. Den er boret af et fransk-italiensk firma ved navn FORACO og for saudiarabiske penge.

Returneres ved varig adresseændring

afsender: Genvej til Udvikling, Skovvej 24, 9510 Arden.

